

1920/09

09

ფასი 10 გ.

ორი ფელიჭადი

№ 27

1920 წ.

მაისის 26

184

რ უ ს ე თ ი. აქი გეუბნებოდი, ნუ ეზამ, ნუ შუორდებო, ინანებ-თქო! აბა, რა დაანგრიე ამ ორ ფელიჭადში? ძო, რა დაანგრიე მეთქი?.. რას გაჩუმებულხარ? ჩემო მითვალე რაო, რა დაემსხვრეე ამ ორი წლის განმავლობაში?

ს ა ქ ა რ თ ე ვ ე ლ ო. შუნდა გამოვირედე, მეზობელო, რომ მსხვრევის დრო არა მქონდა, ისეც ბევრი რამ იყო ჩემს ოჯახში და მსხვრეული და იმის შენებას მოუტუნდი... უკაცრავათ, ერთი რამ კი დაემსხვრეე ისე, რომ ვერავითარა ძალა ვეღარ შეიკეთებს!

რ უ ს ე თ ი. რა?

ს ა ქ ა რ თ ე ვ ე ლ ო. ბორკილი!

მობრუნება

1. ორი წლის წინათ.

დღეს მაისის 26-ია.

სწორეთ ორი წლის წინათ გამოცხადდა სა-
ქართველოს დამოუკიდებლობა.

მე არ დავსწრებივარ ამ დიდ-მნიშვნელოვან
აქტის გამოცხადებას, რადგან მაშინ ჩემი წმინდა
მოვალეობა სხვაგან ყოფნას მიბრძანებდა.

რა იყო ეს მოვალეობა?..

მაგრამ ვიდრე ჩემი ამბის თხრობას დავიწყებ-
დე, ნება მიბოძეთ, მოგაგონოთ, რა მდგომარეო-
ბაში იმყოფებოდა იმ დროს ჩვენი ქვეყანა.

ამ მიზნის გასაადვილებლათ მე პოეტურ ოინს
მივმართავ და შედარებითი სურათს გადაგიშლით
თვალწინ.

მართალია, ჩემი პოეტური სახე ცოტა მდარე
ხარისხის იქნება, მაგრამ ნუ დავაფიწყებთ, რომ
მე უპრეტენზიო პოეტი ვარ, დაწუნება საიმისოთ
არ შემაწუხებს, მით უმეტეს, თუ ჩემი სურათი,
თუნდაც დაბალი ღირსებისა, მიზანს მიადწევს და
ამ ორი წლის წინანდელ მდგომარეობას დაახლო-
ვებით მაინც მოგაგონებთ.

წარმოიდგინეთ ქარიშხლისაგან გამხეცებული
ზღვა (უამისობა ხომ არ იქნება!). ამ ზღვაზე უზარ-
მაზარი გემი. საზარელი გრივალი ამსხვრევს გემს.
მთების ოდენა ზვირთების გმინვა-გრივლი, საშინე-
ლი ქეჩა-ქუხილი, აწყვეტილი ქარის ზმუილი, სა-
სიკვდილოთ განწირულ უთვალავ მგზავრების წყე-
ვა-კრულვა და ყვირილი ერთმანერთში ირევა. გემი
თანდათან ირღვევა და იმტრევა. თვითეულ ნამ-
სხვრევს ბუზივით გარს ეხვევა უილაჯო, უმწეო
და სასოწარკვეთილი ხალხი. დიდები პატარებს ართ-
მევენ ადგილს, კაცები — ქალებს, ღონივრები — ულო-
ნოებს. მხოლოდ ერთ ადგილას მოსჩანს გემის ნა-
მტვრევებისაგან საჩქაროზე შეკოწიწებული ნავის
ჩონჩხი, რომელიც ფირფიტით გადადის ზვირთი-
დან ზვირთზე. ნავში ზესთადამიანური მუშაობა
სწარმოებს, მაგრამ დაუგმანავი ჭუჭრუტანებო და
ნახვრეტები იმდენია ნაუცბათევათ შეკრულ ნავში,
რომ მენავე ვეღარ ასწრებს ყოველი მხრიდან შემ-
დინარე წყლის ამოხაპვას. სასოწარკვეთილება მა-
ინც ვერ ეკარება მენავეს და გააფთრებული მუშა-
ობა ერთი წუთითაც არ ნელდება: თუ დაღუპვას
დე, მუშაობაში დაიღუპოს! ეს მტკიცეთ გადაუ-
წყვეტია მხნე მენავეს და ამიტომაცაა, რომ უიმე-
ლობა და სიკვდილის შიში გაურბის მას!..

მადლობა ღმერთს! ძლივს არ მოვრჩი ჩემს
პოეზიას!

ერთი მხატვრისა არ იყოს, სურათს რომ წაა-
წერა — „ესე არს ლომი და არა ძაღლიო“, — ეხლა
ნება მიბოძეთ გაგიმართოთ ჩემი სურათი:

უზარმაზარი დამსხვრეული გემი ძველი რუსე-
თის იმპერია გახლავთ. ის პატარა, სახელდახელოთ
შეკრული ნავი — საქართველოს დამოუკიდებლობა,
ხოლო მენავე — ქართველი დემოკრატია.

აი, ეს ნავი შეიკრა სწორეთ ამ ორი წლის წი-
ნათ, მკითხველო, და თუ გახსოვს, მე და შენც
შიგ ვისხედით.

იმედია, ისიც გეხსოვება, როგორ მოხეთქავდა
და მოთქრიალებდა წყალი ახალ-შეკრულ ნავის
ჭუჭრუტანებში, რომელთა ერთბაშით დახშობა და
ამოღესვა ყოველსავე ღონეს აღემატებოდა.

ყოველი მხრიდან, ყველა ჭუჭრუტანაში მოძვრე-
ბოდა მტერი.

ჩვენმა სასიქადულო სახალხო გვარდიამ მრავა-
ლი ნახვრეტები ამოკირა მაშინ, მაგრამ ერთი მუ-
ქა ხალხი აბა ყველგან როგორ გასწვდებოდა!

ყველაზე უფრო საშინელი მტერი, რომელიც
სამხრეთ-აღმოსავლეთით, სამხრეთით და სამხრეთ-
დასავლეთით გვიტევდა, მოულოდნელი გამარჯვე-
ბით გულ-გასული და გაუტიფრებული ოსმალო
იყო. ამათგან მოელოდა ქვეყანას წაღვევა და და-
ღუპვა.

სწორეთ ამ ჭუჭრუტანების ამოტენა და დაგ-
მანვა იყო ყველაზე უფრო საჩქარო, მაგრამ რით,
რა მასალით?

და მენავემ მიაგნო ამ მასალას!

საქართველომ მოახერხა თურქების მოკავშირის,
იმ დროს ყოვლად ძლიერი გერმანიის, მომხრობა
და როდესაც გულზვიადი ოსმალოს ჯარები სამი
ნაკადით შემოჭრილიყო ჩვენს ქვეყანაში და შეუ-
ჩერებელი სრბოლით მოდიოდა საქართველოს გუ-
ლისაკენ, ამ ნაკადებს გზა შეუგუბა და შეაჩერა...
გერმანიის დროშებმა!

მაისის 24-ს და 25-ს ყველა ფრონტებზე საჩ-
ქაროთ დაიგზავნა ტყვეთ დარჩენილ გერმანელები-
საგან სახელდახელოთ შემდგარი პატარ-პატარა
რაზმები.

2. „კასკა“

ერთი რაზმი ბორჯომისაკენაც გაემგზავრა აწ-
ყურთან მოსეული მტრის შესაჩერებლათ და ამ
რაზმს ვინ უნდა გაჰყოლოდა თან, თუ არ თქვენი
უმორჩილესი მონა, რომელიც მაშინ (შემინდეთ და
მაპატიეთ, აჩრდილნო ალექსანდრე მაკედონელისავე
და ნაპოლეონისაო!) უნიჭიერეს სარდლათ სთვლიდა
თავის თავს და რომელსაც დაუფასებელი ღვაწლი
მიუძღოდა ამ ფრონტზე (ერთი ღამე გაათია
ბრძოლის ველზე დროებითი ზავის დროს და ორი
თვის განმავლობაში მოსვენებას არ აძლევდა სამხედ-
რო მინისტრს ბორჯომიდან პირდაპირი მავთულით).

ყველანი მზათ ვიყავით წასასვლელათ: 15 გერ-
მანელი ჯარისკაცი, ერთი გერმანელი ლეიტანანტი
და, რასაკვირველია, — მე.

სწორეთ იმ წუთში, სადგურზე წასასვლელათ

რომ უნდა დაფქულიყავით, ლეიტენანტმა განაცხადა,—რა კარგი იქნებოდა, ერთ გერმანულ კასკას *) რომ მიშოვიდეთ, მეტ შთაბეჭდილებას მოახდენდა ხალხზედაც და მტრებზეცო.

ამ დროს იქ ჩემს გარდა ორი ქართველი იყო.

— მაგაზე ადვილი რა არის? ეხლავე გავაჩენთ!— წამოიძახა იმ ორმა და მათთან ერთად მეც. გერმანელები სადგურზე გავგზავნეთ, ჩვენ კი კასკის მოსატანათ წავედით ავტომობილებით (მადლობა ღმერთს, ავტომობილები ბლომათ იყო).

— სად წაგიყვანოთ?—მკითხა შოფერმა.

მხოლოდ ახლა მივხვდი, რომ შევტოვებ და კასკა არსად მეგულებოდა. „რა ვუყოთ მერე—გავიფიქრე გუნებაში: ისინი ხომ მაინც იშოვიან-მეთქი და იმ ორ ჩემ თანამემამულისაკენ გავიხედე. შევატყე, რომ, რაღაც, ისინიც ყოყმობდნენ. „ვაი თუ იმათაც ჩემსავით შესტოპეს-მეთქი, გამივლდა თავში და ჩემი გაჭირვება რომ არ შეემჩნიათ, რომელიღაც ქუჩა დავუსახელებ შოფერს ალაღ-ბედზე.

გზაში მომაგონდა, რომ გერმანული კასკა მართლაც ვნახე ერთი წლის წინათ ჩემი კარგი ნაცნობის ოჯახში და გახარებული გავეშურე მის ბინაზე. მივედი თუ არა, საჩქაროთ ავირბინე კიბეზე, შევეარდი სახლში და ავუხსენი მასპინძელს ჩემი მისვლის მიზეზი.

— წაიღე, გეთაყვა, როგორ დაგიქერ, მაგრამ ჩქარა კი გაიტანე აქედან, თორემ ჩემმა პატარა რეზიკომ თუ შეგასწრო თვალი, გათავდა, ვეღარ იგდებ ხელშიო,—მითხრა და კასკა ჩამაბარა.

ის იყო მოეტრიალდი წასასვლელათ, რომ ჩემდა საუბედუროთ, კარი გაიღო და შემოვარდა პატარა რეზიკო.

— Куда ты несешь мою каску?—დაიყვირა მან და ხელში მეცა. (რეზიკო თავგამოდებული ქართველი პატრიოტის შვილია და ამიტომ მხოლოდ რუსული ლაპარაკი იცის).

— გენაცვა, რეზიკო! ათხოვე ძიას კასკა,

დღესვე მოგიტანს... შენ ხო ჰკვიანი ბიჭი ხარ... აბა დღეს რად უნდა მოგიტანს? ათხოვე!—ემულდარებოდა მამა (რუსულად, რა თქმა უნდა), მაგრამ ამაოდ!

ვინ იცის რა, არ ვუთხარით, რას არ შევპირდით, რა გრძნობას არ დავაწექით, მაგრამ რეზიკომ რაკი ერთხელ ჩაიგდო ხელში კასკა, მორჩა, მისი მოდრეკა ყოვლად შეუძლებელი შეიქმნა.

ბოლოს დამუქრებაც კი დაფუწყე, მაგრამ ამაინაც არ გასჭრა: პასუხათ ენა გამომიყო და დამეღრიცა.

ყველაზე უფრო ის მამბრაზებდა, რომ მამა ამ დროს გულიანათ იცინოდა და დატუქსვის მაგიერ, თავისი სიცილით ამხნევებდა ნებიერსა და თავ გასულ ლაწირაკს.

ოფლი დამასკდა და სისხლი ყელში მომიდგა. მარტო ვყოფილიყავ, მე ვიცი რასაც ვუზამდი ამ თითის ტოლა არამზადას!

როცა დავრწმუნდი, რომ აქ არა გამოვიდოდა—რა, სხვა ვეღარაფერი მოვახერხე: ბავშვს, ვითომ აღერსიანათ, ხელი მოვხვიე, დაყვავებით ვუთხარი,—რა არის, რეზიკო-ჯან, მომეცი-მეთქი—და ჯავრის ამოსაყრელათ ერთი ისე ვუჩქმიტე პატარა მკლავზე, რომ ცივი ხმით დაიწივლა და გალურჯდა.

— რა მოგივიდა, გენაცვა!—შევსძახეთ ერთხმათ მეც და მამამაც და ვიდრე სულ-შეკმეული ბავშვი იტყოდა რასმე, მე შურდულივით გავარდი კარში.

— Дядя ушипну-у-у-уль!—მომესმა კიბეზე რეზიკოს ბღაცილი.

სადგურზე რომ მივედი, ყველაფერი მზად იყო ჩვენ წასასვლელათ. გერმანელები თავიანთ ვაგონთან იდგნენ, ის ორი ქართველი კი, კასკებისთვის რომ წავიდნენ ჩემთან ერთად, რა თქმა უნდა, არსად სჩანდნენ...

თავუნა

(დასასრული შემდეგ)

*) კასკა—ჩაფხუტი, რკინის ქული.

ლია ნერილი

სოლომონ ზურგიელიძეს.

სოლომონ, ეპა სოლომონ, ზესთა შუქ გამაკრობელია!
აწინდელ ქართველ მგოსანთა ძმაო და მამავ მშობელია,
მათ გულის თქმათა მეუფევე, მათზე ცრემლ შეუშრობელია,
კვლავ შენად წერად ვიჩქარი, ზრახვათა ჩვენთა მპყრობელია.

შარშან მოგწერე უსტარი მცირე და გაუბედავი;
პასუხი არა მცნევი... არ თუ მიიღე ნეტავი?
თუ კი მიგელო, სანაცვლოდ მომწერდი გულთა მხედავი,
რითმათა ნთხევის მეუფე და აზრთა ბრძნულთა მქედავი.

მოგეხსენება, მგოსანო, სისწრაფე ჟამთა სრბოლისა,
მისთვის წამია უბრალო დრო წელთა გარდმოსროლისა,
არა გვაქვს შიში მომავლის, გარდამვლელ ქართა ქროლისა
ვერ შეგვაშინებს ანტანტაც, თუმც სრულად გვე კუკ-კოლისა.

ჯარი კვლავ აღსდგა ქართული, მტკიცე და შეურყეველი...
მას ბურჯათ უდგის გვარდია, დროშათა წითელთ მრხეველი,
ძალგულოვანი, მამაცი, აბჯართა მტერთა მხეველი,
სამშობლოს სადარაჯოზე დღეთა და ღამეთ მთეველი.

ზღუდენი საქართველოსი ფრონტია განუწყვეტელი.
მას ძალა ჩვენი, სამხედრო, გარს უდგა ვითა კედელი,
სხვას არ დაესხმის, თავდამცემს შეხედება მტერთა მწყვეტელი.
ვითა დავღონდეს სულმნათო, თვალით ვარ მისთა მჭვრეტელი.
რუსებთან ზავი დავწერეთ, ჩვენგან არ დასაწუნარი..

მე ის... ასე ვთქვათ... (გქვები არც თუა გასამტყუნარი)
ბოლშევიკებსა არ შერჩათ გონიერულ საქმეთ უნარი,
გრძნობა მათ ამა საქმისად აქვთ ერთობ მონადუნარი.

შემდგომად რისხვა-მუქარის, ბრძოლის და აზრთა რყევისა;
რუსეთმან იცნო უფლება ჩვენი თვითგამორკვევისა.
მან მოგვიწერა ეგ ზავი, ნაყოფი რბევა—ნგრევისა
(ძალდი ვინც მოჰკლას, მასვე ჰხამს ზრუნვა მის გადათრევისა!)

აზრითა ჩემით „კომუნისტს“ — არ ენდო უკეთესია.
ის ვერ მოითმენს,—კვლავ გიკბენს, ვით მორიელთა წესია,
ჩრდილოეთიდან ზავს გვიკრავს, სამხრეთით შემოგვესია,
მაგრამ მოსტყუვდა... ქართველსაც აწ რხმალი მოუღესია.

მუხანათური ხალხია ეს კომუნისტთა გვარები,
მათ შორის ყმანი ქართველნი სკან სხვათა შეუღარები.
სამშობლოს მათმა ღალატმა დღე გაუთენა მწარები,
კიხეს გვიტეხენ შიგნითგან... ქანქართა სდიან ღვარები.

მაგრამ გსმენია, ვით ბრუნავს ცხოვრება მიწყვი მბრუნავი;
მტერთა სიმრავლემ სამშობლოს მეტი შესძინა მზრუნავი,
მცირელა დარჩა ორგული მოუტენ-მოუთრგუნავი
იმათი საქმე მსგავსია, მუხის ძირს სთხრიდეს მჩმუნავი.

ადირბეჯანი შესჯამა ვეშაპმან ჩრდილოეთისა,
ქვეყანა ნავთის, მაჭუთის, ბენზინისა და ზეთისა,
სამშობლო ცხვართა, აქლემთა და ვირთა (არა ერთისა)
ქვეყანა—ხიდი, რუსეთის თათრებთან შესაერთისა.

ჯერაც არ იცის თათარმა თუ სული ვითარ დალია,
ვერა გრძნობს ზუგზუდ წამომჯდარ მოსკოვს ჯერ ბაქოს ალია,
მაგრამ როს მწარე ხედნისგან ტყავი ჩნდეს გადამმვრალია,
მიხვდება ისი უგონო, ვისგან და რისი ბრალია.

ბედი არ გვწყალობს, სოლომონ, ჩვენ მეზობელთა ყოლასა,
მათგან ვემთხვიეთ მარად-ჟამ სამუხანათო ბრძოლასა,

დაბრუნებული.

ნუ დაგვზრახავთ მრავალსიტყვაობისათვის. დიდ საქმეზე ვწერთ.

წასვლამდე ის აქ იყო და მხოლოდ წასვლის შემდეგ დაბრუნდა.

„მშაქის მათრახის“ სარედაქციო კოლეგიამ გასწირა იგი მოსკოვში გასაგზავნათ.

— ძვირფასო გრიშა! (გრიგოლ ილარიონის-ძე იმას შემდეგ დაერქვა) — მოგვწყინდა ამდენი ჩხუბი და აყალ-მყალი! წადი მოსკოვს და უთხარი ლენინს: თუ მას ჩვენი დამოუკიდებლობა არ უცნია და დაუყოვნებლივ ზავზე ხელი არ მოუწერია, ჩვენი რედაქცია ბოიკოტს გამოუცხადებს, და მომავალში მასზე ერთ განაწერას აღარაფერს დასწერს.

გრიშას ძლიერ მოეწონა ჩვენი განზრახვა, აიღო ჯოხი და წავიდა.

წავიდა ის მხიარული, მალხაზი, ახალ პარდაბანილი და ქოჩორ გადავარცხნილი.

ოჰ გულუბრყვილობავ! ჩვენ დაბრუნების დროსაც ასეთს მოველოდით!

„სოციალიზმის“ ქვეყნიდან. გრიშა უკვე გრიგოლ ილარიონის-ძეთ და ისიც თვე ნახევრის შემდეგ დაბრუნდა.

მან ჩვენი დავალება პირნათლად შეასრულა: ლენინს ზავზე ხელი მოაწერია და საქართველოს დამოუკიდებლობა აცნობია.

ჩვენი შეხვედრა გულის ამაჩუყებელი გამოდგა. გრიგოლ ილარიონის-ძე უკვე გაკომუნისტებული და გამოკონტრრევოლიუციონერებული აღმოჩნდა.

„გვწაღდა, მაგრამ ვერ შევმართეთ შემოკლება, შემოხვევა“.

მართალია, ჩვენი საყვარელი გრიშა უკვე გადიდკაცებული, გაგრიგოლ ილარიონის-ძეული დაგვიბრუნდა, მაგრამ ჩვენ მაინც განვიზრახეთ განმადიდებელი შუშით შორი-ახლოდან მისი გასინჯვა.

სანახობამ ყოველივე მოლოდინს გადააქარბა.
ჩვენს წინაშე ნამდვილი კომუნისტი იდგა.

ძველთ მეგობართ შორის უკვე უფსკრული გაითხარა. ჩვენ არ შეგვეძლო რედაქციაში კომუნისტი-
შემოგვეშვა. ჩვენი რედაქცია სატუსალო არ არის. მოვითხოვეთ გრიგოლ ილარიონის ძეს ბოლშევი
კობაზე ხელი აედო. მცირე ყოყმანის შემდეგ მან ჩვენი ულტრაბატუმი მიიღო.
და აი, პირველი დეზინფექცია ჩვენი პკურების, ანუ სხურების სახით ვაწარმოვეთ.
კარბოლის სიმეფევე შადრევანებათ ჰფეთქდა, მაგრამ შედეგი დამაკმაყოფილებელი მაინც არ გა-
მოდგა. ბოლშევიკობის ნიშნები მას მაინც საკმაო შერჩა.

იძულებული გაგხვდით განმეორებისი დეზინფექცია კმევით, ანუ ხრჩოლქ'ით გვეწარმოებია, ძვე-
ლებურათ, მამა-პაპურათ.
მიზანს ვერც ამგზით მივალწიეთ. ჩვენს წინაშე კვლავ ბოლშევიკი, გრიგოლ ილარიონის ძე იდგა.

აღფესი ხელაძის დახმარებით ჩვენ მოვიწვიეთ მექისეთა პროფესიონალურ კავშირის ბიურო, საგანგებო თათბირის მოსახდენათ.

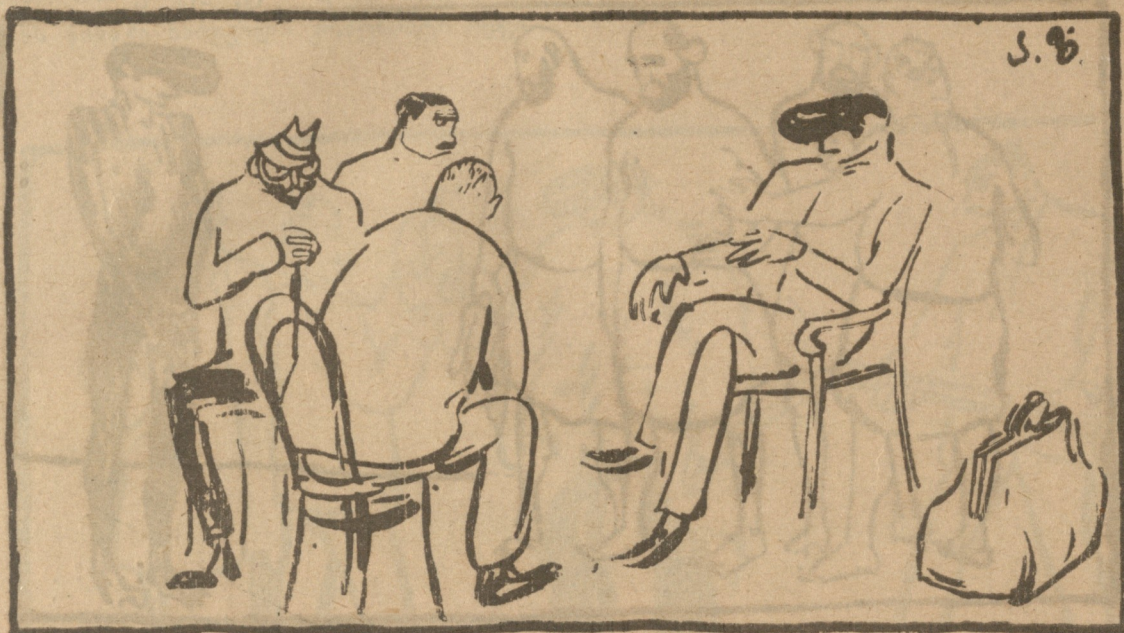
თათბირის წევრნი საგონებელში ჩავარდნ.

დასასრულ ერთხმით გადასწყდა განსაკუთრებული ზომების მიღება დასახულ მიზნის მისაღწევათ

რამდენიმე მკვლავ-მაგარი სპეციალისტი ენერგიულათ შეუდგა საშვილიშვილო საქმეს.

რაც დრო გადიოდა, გრივოლ ილარიონის-ძეს თანდათანობით ჩვენთვის მისაღები ელფერი ეღებოდა.

რამოდენიმე საათის მძიმე მუშაობის შემდეგ ჩვენს წინაშე იჯდა ჩვენი რედაქციის წევრი და რედაქციაში კარგათ ცნობილი ამხანაგი გრიშა. გრიშა ისეთი, როგორც გვინახავს ამ თვე ნახევრის წინ: გრიშა ნამდვილი, გრიშა როგორც ჩვენ გავაგზავნეთ ამ დიდი საქმის მოსაგვარებლათ. ჩვენს აღტაცებას საზღვარი არა აქვს.

მაგრამ წარმოიდგინეთ თქვენ ჩვენი სიხარული, როდესაც ამხანაგმა გრიშამ გაშალა თავისი პატარა ბოხჩა და ამოალაგა საბჭოთა რუსეთიდან ჩვენთვის საჩუქრად ჩამოტანილი ახალი ნივთები.

- აი, ამხანაგებო, ეს არის სულ უკანასკნელი სისტემის „ვოშებოიკა“: დღე და ღამეში ათასი ტილის თავის მოკვეთა შეუძლია.
- აი ეს არის ახალი ჯიშის „სემიჩკა“.
- აი ეს არის... აი ეს არის... ვანაგრძობდა ის, ხოლო ჩვენ სულ განაბული შევყურებდით მას.

სომხეთის მანდატი.

აბესალომი. (მღერის) ვის უნდა ქალი ეთერი?
 ინგლისი, ამერიკა, იტალია. (მღერიან) არ გვინდა ქალი ეთერი!
 თათარი. (სულაც არ მღერის) მე მინდა ქალი ეთერი!

შექანჯალებულის ლექსები.

ერთი... ორი... ხუთი... ექვსი...
 ასი ბოთლი ღვინო შევსვი...
 დაფაოლე ზედ ცხრა ნესვი.
 ამოვარდა თქვენი ფესვი...
 ერთი... ორი... სამი, ექვსი...
 ოცს მივადლოთ კიდევ ექვსი—
 ხომ იქნება ოცდა ექვსი?!
 აი, სწორედ ოცდა ექვსი,—
 —ოცდა ექვსი მაისისა,
 მისი ხმა რომ შორს ისმისა,
 მან დამოუკიდებლობა
 მოგვიტანა, თან ობლობა...
 რა ქნა ოცდა ექვსი მაისმა?

მისი ხმა სად არ გაისმა?!
 ყველას დაუყენა კითხვა:
 სულ ყველა თავს შეეკითხა:
 „სად არის ეს საქართველო,
 რომ შექმნა თვის სამმართველო?
 ინგლისმა რუკა მონახა,—
 —დიდხანს სძებნა, ვერსად ნახა,
 საქართველო მან რუკაზე—
 და ხელი მოისვა რუკაზე—
 სთქვა... ეს მხარე, მაშ—სად არის?!
 ტელეფონით ჰკითხა პარიზს:
 ჩემო მკვლელო, ჩემო მწველო,
 ჩემო ახლოს მეზობელო,
 გთხოვ, ვარამი გამინელო,
 მითხარ: „სად არს საქართველო?!
 რა ხალხის არს სამმართველო?“

სურს დამოუკიდებლობა,
 მაგრამ ჩვენ რა სარგებლობა
 შეუძლია მოგვიტანოს...
 კაცმა როგორ მიატანოს
 ამ ქვეყანას ახლად ნაშენს,
 სთქვი, გავმართავთ იქ ახალშენს!?!
 საფრანგეთი ეტყვის — „ბონ ჟურს“
 მაგის ცოდნა მეც ღია მსურს,
 ბარემ მეც მსურს მეზობელო,
 ვიცოდე ეს საქართველო
 რო შექმნა თვის სამფლობელო,
 რა კაცია, ან ვინ არის,
 რომელ კუთხის, რომელ მხარის.
 მანაც რუქა გადაშალა,
 მოიკრიფა ღონე, ძალია
 წერტილიც არ გამოსტოვა,
 საქართველო კი ვერ ჰპოვა!
 ხელი გადაისვა თავზე:
 სთქვა: თუ არის სკანდინავზე!..
 სადაც არის, იქვე იყოს,
 მაგრამ კი არ გაგვაბრიყვოს,
 ცუდი საქმე კი არ გვიყოს,
 სადმე მშრალზე არ გაგვიყოს.
 ეჰ, გული რომ არ მისვენებს?!..
 რაქნა, იმას ვინ მაჩვენებს?..
 და მაისი ოცდა ექვსი
 ყველას მოხვდა, როგორც ნემსი,
 დავათხლიშე იმათ ნესვი...
 მე კი რუმბი ღვინო შევსვი...
 ვილსონს ჰკითხა სწრაფლ ინგლისმა:
 რა ჰქნა, ოცდა ექვს მაისმა,
 შექმნა რალაც საქართველო —
 —კერძო მხარე —სამართველო,
 ვსძებნით მე და საფრანგეთი,
 ვსძებნით ჩვენ, როგორც ასეთი,
 ვერ აუღეთ გზა და კვალი,
 მოგაპყარით მიტომ თვალი
 კითხვისათვის ბოდის ვიხდით,
 (რაქნათ, თავად თუ ვერ მივხვდით)
 უკაცრაოდ!.. საქართველო,
 თქვენი არის სამმართველო?!
 ის სად იყო ძმავ აქამდე,
 ამ ოცდა ექვს მაისამდე,
 აგვიხსნიდე, კარგს იზამდე,
 დაგისომებთ სიკვდილამდე!..
 და ჩაფიქრდა მყის ვილსონი:
 მოიკრიფა ჰკუა, გონი,
 სთქვა: სადღაც კი არის მგონი,
 სადღაც კი მაქვს განაგონი,
 მაგრამ ეხლა აღარ მახსოვს,
 მისი დარდი მეც ჰკვასა მწოვს,
 რად ვსთქვი, ეს თვითგამორკვევით
 ვხედავ, ღღეს ყველა ირკვევა,

ქვეყნის ერთობა ირღვევა,
 სჯობს რაც მალე დაიხვევა
 ჩემი საზავო მუხლები...
 (მგლობას როგორ მოვშლით მგლები.)
 თქვენ ეს მაინც ნუ გაღონებს,
 „ის“ მაინც ვერ დაგვიმონებს,
 ვერვის ვსჭვრეტ ჩვენს ბოლოს მომღებს,
 ვკითხოთ, მაინც, ვკითხოთ სომხებს?..

გაჩნდენ იქ დაშნაკები,
 თავზე ხელ-ფეხ ანალები,
 გაჩნდენ იქა, გაჩნდენ აქა,
 (სინდისზე აქვთ ჰუჭყის ლაქა)
 მოახსენეს სწრაფლ ანტანტას —
 იმ ოინბაზს და თავ-პანტას;
 საქართველო?! ოჰ, ჩვენ ვიცნობთ,
 თქვენ იმის შიშს, სჩანს ვერა გრძნობთ,
 ის მხეცების სამყაროა,
 რომ დავიპყროთ, უკვე დროა,
 თორემ შეგვქამს, თორემ შეგვქამს,
 თქვენც შეგიჩვენს დროსა და ქაშს,
 თქვენ იმ თვალთ შემოგყურებთ,
 იცოდეთ, გაგანადგურებთ,
 აბა, წამო, რას უყურებთ!..
 ჩვენ, ხომ მოგვსპო და შეგვქამა,
 იქ თავის შვილს ყლაპავს მამა,
 თორემ სხვას ვით დაინდობენ,
 ყოველ დღე ჩვენთან ომობენ
 თვის მეზობლებს გველეტენ, გვესობენ,
 მალე, თქვენაც დაგიპყრობენ
 თუ დროზე თავს არ უშველეთ,
 ერთი ცოტა მოგვეშველეთ,
 ცოტა ჯარი მოგვაშველეთ,
 ჩამობრძანდით იქ, ბათომში,
 და თქვენ კი არ გაგრეთ ომში?
 ოღონდ ზურგი გაგვიმაგრეთ,
 თქვენ იყავით ჩვენს სიმაგრეთ,
 საქართველოს ჩვენ დავიპყრობთ,
 ეს მალე ვქნათ, რალას ფიქრობთ?!

და ამ ოცდა ექვს მაისმა —
 რა იმისი ხმა გაისმა:
 შესძრა ზეცა და ქვეყანა:
 სულ ყველა აქ მოიყვანა:
 სომხებმა მათ გზა ასწავლა,
 (მოეწონათ ჩვენში გავლა:)
 გერმანეთი საფრანგეთი
 ინგლისი და იტალია, —
 თათრებს უთბრეს: გეთი! გეთი!..
 აქ, რა გინდა წენ აღია?
 ჩვენი არის ეს ბათუმი,
 ჩვენ უნდა მოვდოთ ხართუმი...
 გაგვითამამა სომხები...

მოაზროვნე აზერბეიჯანი.

აზერბეიჯანელი კომუნისტები (ფიქრობენ) დიდ არს ალაპი! მაშ ეს ყოფილა კომუნიზმი? ასეთი კომუნიზმი ხომ ნიკოლოზის დროსაც გვქონდა!

მოგვესიენ როგორც მგლები
 მაგრამ ზურგზე რო უჭირე
 უკან ხელი მოიჭირეს
 და მოჰკურცხლეს ერევანში...
 დღესაც უელის იმათ ტანში
 ჟრუანტელი მაშინდელი...
 ინგლისმა არ მისცა ხელი
 და მონახა გველმა ხერული...
 მაგრამ სტუმარმა ინგლისმა,
 იმოღენა იინგლისა;
 სიტყვა აქვს იმას თილისმა—
 გაუმადლობა კი მგლისა—
 ჩვენ მიმართ გამაოჩინა,
 რა ქნა, ვინ არ შეგვიჩინა,

რამდენხანს აღენიკინა.
 დენიკინი და კოლჩაკი...
 მტრებმა მათ მტვერი აღინა...
 იმათ მოკურცხლეს ჩაქ-ჩაქით...
 ბოლოს, ვინც ვიყავით გვიცვენეს
 ოცდა ექვს მაისად გვიცვენეს;
 რა ვერ გაიტანეს ლელო,
 მაშინ იცვენეს საქართველო...
 მაინც ჩვენი ოცდა ექვსი
 გულში ხედება როგორც ნემსი,
 დღესაც გვიწყობს მგონი ხლართებს,
 ფიზილად! ჩვენ სიფრთხილგ გემართებს!
 ჩვენ გაუძლებთ ამგვარ დარდებს,
 კვლავ ბევრს გავდღეტთ ეკალ-ბარდებს.

(ხვალ წავასხამ წყალზე ბატებს,
და დედა პურს მომიმატებს).

ჰო, და ოცდა ექვს მაისმა—
როგორც ჯაღომ და თილისმამ.
ყველა ჩვენსკენ მოიზიდა,
გრძელი აქვთ თუ ერთი ციდა—
—ყველა ჩვენსკენ იშვერს ხელებს,
შიგნით, გარეთ თხრიან ხერხებს
და სისინი გააქვთ გველებს...
რათ არ ესმით ჭკუა თხელებს,
ჭკუით საწყლებს, გულით მონებს
რომ ვერაფერ დაგვიმონებს,—

—ჩვენ გრძელ ცოცხით დაგვით მონებს...
მაშ, მაისი ოცდა ექვსი,
ნურვის გზედება, როგორც ნემსი
ის ჩვენს ყოფნის კალენდარში,
წითელ დროშით ამოგქსოვით,
წინ მიგვიძღვის დარ-ავდარში,
იმით შვება ლხინი ვბოვით.
მაშ, მშებო, ოცდა ექვს მაისს,
გაუმარჯოს წელს და გაისს
და სულ, სულ, უკუნისამდე,
დედა მიწის დაღევამდე,
და მცხუნვარე მზის დაწვამდე...

შექანჯალეული.

დაბრუნებული სამაჰმადიანო საქართველო.

სომხეთის მანდატი.

აბესალომი. (მღერის) ვის უნდა ქალი ეთერი?
 ინგლისი, ამერიკა, იტალია. (მღერიან) არ გვინდა ქალი ეთერი!
 თათარი. (ხულაც არ მღერის) მე მინდა ქალი ეთერი!

შექანჯაღებულის ღექსები.

ერთი... ორი... ხუთი... ექვსი...
 ასი ბოთლი ღვინო შევსვი...
 დაეყოლე ზედ ცხრა ნესვი.
 ამოვარდა თქვენი ფესვი...
 ერთი... ორი... სამი, ექვსი...
 ოცს მივადოთ კიდევ ექვსი—
 ხომ იქნება ოცდა ექვსი?!
 აი, სწორედ ოცდა ექვსი,—
 —ოცდა ექვსი მაისისა,
 მისი ხმა რომ შორს ისმისა,
 მან დამოუკიდებლობა
 მოგვითანა, თან ობლობა...
 —ნა ოცდა ექვსმაისმა?

მისი ხმა სად არ გაისმა?!
 ყველას დაუყენა კითხვა:
 სულ ყველა თავს შეეკითხა:
 „სად არის ეს საქართველო,
 რომ შექმნა თვის სამშართველო?
 ინგლისმა რუკა მონახა,—
 —დიდხანს სძებნა, ვერსად ნახა,
 საქართველო მან რუკაზე—
 და ხელი მოისვა რუკაზე—
 სთქვა... ეს მხარე, მაშ—სად არის?!
 ტელეფონით ჰკითხა პარიზს:
 ჩემო მკვლელო, ჩემო მწველო,
 ჩემო ახლოს მეზობელო,
 გთხოვ, ვარამი გამინელო,
 მითხარ: „სად არს საქართველო?!
 რა ხალხის არს სამშართველო?“

სურს დამოუკიდებლობა,
 მაგრამ ჩვენ რა სარგებლობა
 შეუძლია მოგვიტანოს...
 კაცმა როგორ მიატანოს
 ამ ქვეყანას ახლად ნაშენს,
 სთქვი, გავმართავთ იქ ახალშენს?!?
 საფრანგეთი ეტყვის — „ბონ ჟურს“
 მაგის ცოდნა მეც დია მსურს,
 ბარემ მეც მსურს მეზობელო,
 ვიცოდე ეს საქართველო
 რომ შექმნა თვის სამფლობელო,
 რა კაცია, ან ვინ არის,
 რომელ კუთხის, რომელ მხარის.
 მანაც რუქა გადაშალა,
 მოიკრიფა ღონე, ძალა
 წერტილიც არ გამოსტოვა,
 საქართველო კი ვერ ჰპოვა!
 ხელი გადაისვა თავზე:
 სთქვა: თუ არის სკანდინავზე!..
 სადაც არის, იქვე იყოს,
 მაგრამ კი არ გავაბრძოვოს,
 ცუდი საქმე კი არ გვიყოს,
 სადმე მშრალზე არ გავგრიყოს.
 ეჰ, გული რომ არ მისვენებს?!
 რაქნა, იმას ვინ მაჩვენებს?..
 და მაისი ოცდა ექვსი
 ყველას მოხვდა, როგორც ნემსი,
 დავათხლიშე იმათ ნესვი...
 მე კი რუქში ღვინო შევსვი...
 ვილსონს ჰკითხა სწრაფლ ინგლისმა:
 რა ჰქნა, ოცდა ექვს მაისმა,
 შექმნა-რაღაც საქართველო —
 — კერძო მხარე — სამართველო,
 ვსძებნით მე და საფრანგეთი,
 ვსძებნით ჩვენ, როგორც ასეთი,
 ვერ აუღეთ გზა და კვალი,
 მოგაპყარით მიტომ თვალი
 კითხვისათვის ბოღიშს ვიხდით,
 (რაქნათ, თავად თუ ვერ მივხვდით)
 უკაცრაოდ!.. საქართველო,
 თქვენი არის სამართველო?!
 ის სად იყო ძმავ აქამდე,
 ამ ოცდა ექვს მაისამდე,
 აგვიხსნიდე, კარგს იზამდე,
 დაგინსომებთ სიკვდილამდე!..
 და ჩაფიქრდა მყის ვილსონი:
 მოიკრიფა ჭკუა, გონი,
 სთქვა: სადღაც კი არის მგონი,
 სადღაც კი მაქვს განაგონი,
 მაგრამ ეხლა აღარ მახსოვს,
 მისი დარდი მეც ჭკვასა მწოვს,
 რად ვსთქვი, ეს თვითგამორკვევით
 ვხედავ, დღეს ყველა ირკვევა,

ქვეყნის ერთობა ირღვევა,
 სჯობს რაც მალე დაიხვევა
 ჩემი საზავო მუხლები...
 (მგლობას როგორ მოვშლით მგლები.)
 თქვენ ეს მაინც ნუ გალონებს,
 „ის“ მაინც ვერ დაგვიმონებს,
 ვერვის ვსჭვრეტ ჩვენს ბოლოს მომღებს,
 ვკითხოთ, მაინც, ვკითხოთ სომხებს?..

გაჩნდენ იქ დაშნაკები,
 თავზე ხელ-ფეხ ანაღები,
 გაჩნდენ იქა, გაჩნდენ აქა,
 (სინდისზე აქვთ ჭუჭყის ლაქა)
 მოახსენეს სწრაფლ ანტანტას —
 იმ ოინბაზს და თავ-პანტას;
 საქართველო?!! ოჰ, ჩვენ ვიცნობთ,
 თქვენ იმის შიშს, სჩანს ვერა გრძნობთ,
 ის მხეცების სამყაროა,
 რომ დავიპყროთ, უკვე დროა,
 თორემ შეგვჭამს, თორემ შეგვჭამს,
 თქვენც შეგიჩვენებს დროსა და ჟამს,
 თქვენ იმ თვალით შემოგყურებთ,
 იცოდეთ, გავანადგურებთ,
 აბა, წამო, რას უყურებთ!!
 ჩვენ, ხომ მოგვსპო და შეგვჭამა,
 იქ თავის შვილს ყლაპავს მამა,
 თორემ სხვას ვით დაინდობენ,
 ყოველ დღე ჩვენთან ომობენ
 თვის მეზობლებს გველეტენ, გვსპობენ,
 მალე, თქვენაც დაგიპყრობენ
 თუ დროზე თავს არ უშველეთ,
 ერთი ცოტა მოგვეშველეთ,
 ცოტა ჯარი მოგვაშველეთ,
 ჩამობრძანდით იქ, ბათლამში,
 და თქვენ კი არ გაგრეთ ომში?
 ოღონდ ზურგი გაგვიმარეთ,
 თქვენ იყავით ჩვენს სიმაგრეთ,
 საქართველოს ჩვენ დავიპყრობთ,
 ეს მალე ვქნათ, რაღას ფიქრობთ?!

და ამ ოცდა ექვს მაისმა —
 რა იმისი ხმა გაისმა:
 შესძრა ზეცა და ქვეყანა:
 სულ ყველა აქ მოიყვანა:
 სომხებმა მათ გზა ასწავლა,
 (მოეწონათ ჩვენში გავლა:)
 გერმანეთი საფრანგეთი
 ინგლისი და იტალია, —
 თათრებს უთბრეს: გეთი! გეთი!..
 აქ, რა გინდა წენ აღია?
 ჩვენი არის ეს ბათუმი,
 ჩვენ უნდა მოვღოთ ხართუმი...
 გაგვითამაზა სომხები...

მოაზროვნე აზერბეიჯანის.

აზერბეიჯანელი კომუნისტები (ფიქრობენ) დიდ არს ალაპი! მაშ ეს ყოფილა კომუნისმი? ასეთი კომუნისმი ხომ ნიკოლოზის დროსაც გვქონდა!

მოგვესიენ როგორც მგლები
 მაგრამ ზურგზე რო უჭირე
 უკან ხელი მოიჭირეს
 და მოკურცხლეს ერევანში...
 დღესაც უფლის იმათ ტანში
 ერუანტელი მაშინდელი...
 ინგლისმა არ მისცა ხელი
 და მონახა გველმა ხერელი...
 მაგრამ სტუმარმა ინგლისმა,
 იმოდენა ინგლისა;
 რიტყვა აქვს იმას თილისმა—
 გაუმადრობა კი მგლისა—
 ჩვენ მიმართ გამოიჩინა,
 ჩვენა, ვინ არ შეგვიჩინა,

რამდენხანს აღენიკინა
 დენიკინი და კოლჩაკი...
 მტრებმა მათ მტვერი აღინა...
 იმათ მოკურცხლეს ჩაქ-ჩაქით...
 ბოლოს, ვინც ვიყავით გვიცვენეს
 ოცდა ექვს მაისად გვიცვენეს;
 რა ვერ გაიტანეს ლელო,
 მაშინ იცვენეს საქართველო...
 მაინც ჩვენი ოცდა ექვსი
 გულში ხვდება როგორც ნემსი,
 დღესაც გვიწყობს მგონი ხლორთებს,
 ფიზილად!! ჩვენ სიფრთხილე გვმართებს!
 ჩვენ გაუძლებთ ამგვარ დარდებს,
 კვლავ ბევრს გავლევთ ეკალ-ბარდებს.

(ხვალ წავასხამ წყალზე ბატებს,
და დედა პურს მომიმატებს).

ჰო, და ოცდა ექვს მაისმა—
როგორც ჯადომ და თილისმამ.
ყველა ჩვენსკენ მოიზიდა,
გრძელი აქვთ თუ ერთი ცილა—
—ყველა ჩვენსკენ იშვერს ხელებს,
შიგნით, გარეთ თხრიან ხერხელებს
და სისინი გააქვთ გველებს...
რათ არ ესმით კკუა თხელებს,
კკუით საწყლებს, გულით მონებს
რომ ვერავენ დაგვიმონებს,—

—ჩვენ გრძელ ცოცხით დაგვით მონებს...
მაშ, მაისი ოცდა ექვსი,
ნურვის გზედება, როგორც ნემსი
ის ჩვენს ყოფნის კალენდარში,
წითელ დროშით ამოვქსოვეთ,
წინ მიგვიძღვის დარ-ადარში,
იმით შვება ღვინი ვბოვეთ.
მაშ, ძმებო, ოცდა ექვს მაისს,
გაუმარჯოს წელს და გაისს
და სულ, სულ, უკუნისამდე,
დედა მიწის დაღვამდე,
და მცხუნვარე მზის დაწვამდე...
შექანჯალეული.

დაბრუნებული სამაჰმადიანო საქართველო.

